

FEISZT GYÖRGY

Egy finom lelkű úrilány tragédiája*

Napjainkban fénykorát éljük az érzések és tulajdonságok címkézésének és a történésekre, jelenségekre aggatott jelzők nyomán alakul aztán sokszor idegenkedéssel vegyes viszonyunk a megjelölt dologhoz. Megfigyelésem szerint így vagyunk az érzékenységgel is, amelyre gyakran pejoratív színezettel tekint a közvélemény. Az érzékenységgel misztikusságát csak fokozza a pszichológiában használatos „szuperérzékenység” kifejezés. Ez is okozhatja, hogy az érzékenységet gyakran azonosítjuk a gyengeséggel, a kiszolgáltatottsággal vagy akár a labilitással. Mintha az érzékenység valami furcsa dolog lenne, amit jobb lenne tompítani. Holott az érzékenység olyan adottság, amely esetenként a szövetségeseünk is lehet, ha képesek vagyunk helyesen azonosítani üzenetét.

„Messze a városon kívül, a hegyoldalban nyílik egy kis barlang, amely az emberi tekintet elől elzárva, még a hideg téli szélről is megóvjá láthatatlan lakóit. Számosan vannak már jelen. A korán érkezettek ülnek a csendes tűz körül, és várják társaikat, akikkel csak itt vannak békecsövegben, kint a világban örökös harcban állnak.”

Kezdi századfordulón megjelent tárcáját Gerő Manó, majd így folytatja:

„Most ketten lépnek be hangosan, ujjongva: a Bizalmatlanság és a Vetség. – Úgy, bizony! Mi nem hagyjuk nyugton az embereket, megsebezzük lelkeiket, kísértjük, bántjuk őket, nem engedjük, hogy örömük teljes legyen – Ugyan, ugyan – szakítja félbe a két zajos jövevényt az Öröm szigorúan – ti vagytok hát, ti kegyetlenek, akik belopóztok utánam és feldúljátok munkámat, amelyet már hetek óta szorgos igyekezettel, készítettem elő?”

– Nem járja, szól a Figyelmesség – hogy nem kíméletek az embereket lehangoló, kedvrontó, alattomos viselkedésetekkel! Az én feladatomban, hogy tetszést keltsék a hűségnek, a megemlékezésnek. Ezt az önzetlen, nemes célt a szeretet sugallja, amíg ti mostohán mérget tesztek, fájdalmat szereztek.

Látszik, hogy ti a szív gyermekei vagytok, – felel hetykén a Bizalmatlanság – én az eszt vallom szülőmnék. Én mentem meg az embereket a csalódástól, amely nagyobb, vagy legalábbis akkora jótétemény, mint a néhány óráig, vagy napig tartó öröm, meglegedettség, jól érzés, amivel ti az embereket megajándékoztatok. – Hát engem nem ismer, elbizakodott? – kérdi a Hűség. Vagy azt hiszed, hogy az emberek előtt én idegen vagyok? Hacsak nem jön segítségetekre a Szeszély vagy a Rosszakarat, amely még nálatok is durvább eszközöket ragad.

* Elhangzott Hévízen, 2021. október 15-én, a Csokonai Társaság tanulmányi napján.

Szeretném látni, győzedelmeskedtetek-e azok fölött, akiknek szívét én töltöm be? Én őrt állok a Jóindulattal együtt, és amit te még néhány órára is irigyelsz az emberektől, azt én biztosítom számukra évekre, egy egész életre, örökké.

– Mégis, énrám hallgatnak az emberek! Válaszolt a Bizalmatlanság. Mert én megkísértem az ifjút is, a hitvestársat is és nem egyszer célt is érek, hacsak a Meggyőződés nem járt előttem. – Az én terepem ott van, ahol te Hűség, még meg sem jelentél, sőt még – a te jelenlétedben is árthatok, hisz az én csatlósom a Rábeszélés. Engem néha rejtegetnek, jelenlétem mégis kiérezhető a szavakból. Tudom, hogy én szükséges vagyok. Oly sok az ember és a helyzetek annyi változásnak vannak kitéve, hogy sokan jobban szeretnek engem, mint a Bizalmat. Úgy van, – folytatja a Kétség – kettőnk

Péntek, 1911. szeptember 22. Szombathely XI. évfolyam. 211. (2987.) szám.

VASMEGYEI NAPLÓ

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egyszerre 14.-kor. – Félévre . . . 7.-kor. – Vantók, jegyzők árgondmányban részesülnek – SZOMBATHELYI FRISS UJSÁG

POLITIKAI NAPILAP Szerkesztőség: Kőszegi-utca 8. — Telefon 231. szám Kiadóhivatalai: Kőszegi-utca 4. — Telefon 178. szám

kereskedelmi iparkamara gyűlése.

Választások és jutalmazások.

A soproni kereskedelmi és iparkamara tegnapi délelőtti tartása a nyári szünetet követő első ülése közgyűlése.

A közgyűlésen Ulléin József marai elnök elnököl, aki meg szavakkal üdvözölte a Vas-, Sopron- és Moson megyék szep számmal egybesereglett marai tagokat.

A napirend tárgyai közül bebában a következő ügyekkel

A rendszeresített iparoszakiskolai öt 200 koronás ösztöndíjra összesen 36 pályázó jelentkezett. A kamara az ifjúságnak ipari pályára való töltését a maga részéről is elősegíteni óhajtván, a 36 pályázó közül csak 3-at hagyott figyelmen kívül. A kamara a 33 pályázó között 5600 koronát osztott ki ösztöndíj címén. Vasmegegyből a következők kaptak 200 koronás ösztöndíjat: Baán Dezső (Nemesohóds), Lőrincz István (Zanat) győri fa- és fémpipari szakiskolán, Barabás József (Sárvár) a késmárki szövőipari szakiskolán. — Száz koronás ösztöndíjat kaptak: Novák Ferenc (Mutaszombat), Németh Béla (Nagy-simonyi) a szegedi felsőbb ipariskolán, Lőrincz István (Zanat) a szombathelyi rendőrséget. Az ügy egyes részleteit ugyan ma, a vizsgálat kezdetleges stádiumában még a titok homályja fedli, de nem lehetetlen, hogy a nagy apparátussal töltő rendőri nyomozás szép lakása s birtoka van, meghívta a férfit, hogy utazzék le vele Letenyére. Gáspár a szíves meghívásra ösztönöz megmondta, hogy ő bizony szívesen lenne, de neki — nincs pénze utazáshoz.

— Nem baj, — mondta rá az asszony — van nekem, majd ti

Gyilkos merénylet egy járásbíró ellen.

Felbérrelt egy nő egy munkást, hogy lölje agyon a járásbíró.

Letartóztatták az asszonyt.

közt csak az a különbség, hogy míg te készíted mérges nyilaidat, hogy áldozatot megsebez, addig én magát az áldozatot gyötrom, magányos óráikban támadom meg az embereket, és eszükbé juttatom, hogy „hátha”! Vagy magam előtt engedem a Képződést, aki merész és sokszor alaptalan következtetések súlyával nehezedik a gyengére. Előnyömré szolgál, hogy gyakran lehetetlenné teszem a Panasz vagy a Vigasztalás útját, sőt föltámaszthatom még a Nevetségesség képét is és akkor kacaghatok áldozatom szenvedésén, rabságán. – Kietlenné tennétek ti a földet – szólal meg végre a Remény, ha én nem volnék, és nem hoznék gyógyító írt a ti durva kezeitek okozta sebekre. Az Elbizakodottságot, amely néha kíséretemhez szegődik, nem szívlelem, bukását megérdemelt büntetésnek tartom, és bátran állíthatom, hogy én vagyok egyedül nélkülözhetetlen a földön. De nem is hagyom el az embereket, ott vagyok a kisgyermek ringó bölcsőjénél, az iskolában, a pályakezdésnél, engem keres leány, ifjú felnőtt, amit csak vér lüktet az ereiben.

Bizony kedves Remény, ha elvezeted őket a teljesedéshez, vette át a szót a Tudat, ekkor már az én gondom, hogy az Öröm tündérpalotája nyitva álljon, amelynek fényes csillogó ura a Boldogság. Hiába támad akkor orvul a Kétség, hiába ólálkodik a Bizalmatlanság, életlen a Rosszakarát karma és hiába az Irigység, hiába az ártani vágyás, ők a győzelem kilátása nélkül vonultathatják vissza hadaikat, mert mi: a Szeretet a Hűség és a Tudat megóvjuk a védenkeinket.

Így harcoltak sokáig és csak a hajnal vetett véget a vitának, amikor mindannyian elsiettek éjjeli találkozásuk színteréről vissza a városba, az emberek közé, hogy elfoglalják helyüket – az ébredzők lelkében.”¹

Ilyen hangvételi írások közlésére vajon találunk-e napjainkban médiumot? A szenzációéhes sajtó nap mint nap inkább foglalkozik emberöléssel, gyilkosságokkal, családi tragédiákkal, azok kriminalisztikai, helyenként horror jellegű részleteivel, de a brutális történetek motivációit szinte sohasem ismerhetjük meg. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy hajlamossá válunk azt hinni, hogy mindez a modern kor velejárója. Hogy ez mennyire nincs így, azt egy több mint száz éve lejátszódott, nagymértékben az érzékenység motiválta eseménysor ismertetésével szeretnénk illusztrálni.

Bauer Ilona fiatal úrilány volt. Egyedül önmagának, lányálmainak élt. Várt egy emberre, aki megvalósítja titkolt vágyait, aki megérti finom lelkét. Amikor azután eljött az ember, aki megkérte a kezét, Ilona boldog volt, úgy hitte, hogy végre megtalálta a boldogságot, pedig valójában ekkor a tragédia kezdődött.

1911. október 8-án, délután 5 óra tájban, Budapesten, a Rákóczi úti „Orient Szálló” személyzete az egyik emeleti szobából lövést hallott. Mivel a kopogtatásra senki sem felelt, a bezárt ajtót betörték. A szobában lakó hölgyvendéget a földön, vértócsában fekvé találták, szívét a kezében tartott Browning revolver golyója fúrta keresztül. Az asztalra az alábbi nyitott búcsúlevél volt kikészítve:

„Itt az elmúlás évszaka,
Az én életem bús éjszaka,
Hullanak a falevelek
Úgy gondolom és is megyek.

Kilétem ne kutassák! Idegenből jöttem ide meghalni. Magyarország nem a hazám. Itt születtem, de három éves koromtól árva lány vagyok, nincs senkim, egyetlen távoli rokonom sincs, ezért temessenek el a legegyszerűbben. Az éjjeli szekrényen lévő hervadt kis virágcsokrot, a piros rózsákkal és az egy szál szegfűvel kihűlt tetemem mellé helyezték a koporsóba.”²

A titokzatos vendég az öngyilkosságot megelőző napon, késő este, magát Keresztessy Kornélia írónőnek mondva vette ki a szobát a Hotelben. Elmondása szerint Berlinből érkezett és a csomagjait a pályaudvaron hagyta. A személyzetnek meghagyta, hogy reggel ne zavarják, mert aludni akar. Dél előtt 10-kor sétálni ment,

ahonnan délután 3 órakor érkezett vissza. Az őt kiszolgáló pincérnek rajongva mesélt Párizsról, ahová utazni készült, ezt követően ment a szobájába, ahol végzett magával.

A rendőrségi vizsgálat a személy azonosságát nem tudta megállapítani, és arra a helyes következtetésre jutott, hogy a „Keresztessy Kornélia” álnév.

A holttestet a Törvényszéki Orvostani Intézetbe szállították, fényképét közzétették, de mivel több napon át senki sem kereste, eltemették.³

A tragédia országszerte nagy szenzációt keltett!

Amikor az öngyilkos fényképét közlő »A Nap« című újság⁴ Gerő Manónak, a Szombathelyen megjelenő »Vasvármegye« segédszerkesztőjének kezébe került, úgy vélte, hogy a titokzatos sorsú hölgy nem más, mint Bauer Ilona. Felismerését gyorsan közölte Kiss Istvánné Vas megyei földbirtokosnővel, aki leányával a pesti rendőrségre ment. Itt elmondták, hogy az állítólagos Keresztessy Kornélia az ő Bauer Ilona nevű rokonuk. A rokonok a búcsúlevelet olvasva azonosították a 26 éves leány kézírását, és kifejezték szándékukat, hogy a holttestet exhumáltatják és a Vas megyei Rempehollóson a Bauer-család sírboltjában, az elhunyt szülei mellett helyezik örök nyugalomra.⁵

A titokzatosnak indult ügy illetően fordulatát követően a korabeli bulvársajtó a rejtélyes öngyilkosság ügyét rendkívül gyorsan összekapcsolta az előzményekkel.

1911 szeptemberében, egy napsütötte délutánon, a szombathelyi Főtéren egy elegáns, lefátyolozott hölgy szegődött Gáspár Ferenc festőművész mellé és sétálni hívta. A bájos kisasszony a séta végeztével a férfit Zala megyébe, letenyei lakására invitálta. Vonatra ültek és Nagykanizsán, a restiben a csatlakozásra várva, a nő mivel úgy vélte, hogy a férfit már teljesen hálójába kerítette, előállt valódi tervével. A férfi kezébe nyomott egy töltött Browning revolvert és felszólította, hogy 70 korona fizetség ellenében gyilkolja meg az egyik letenyei járásbíró-t. Az elképedt ember egy kis gondolkodási időt kérve nem Letenyére, hanem Szombathelyre utazott és haladéktalanul feljelentést tett a rendőrségen.

Amikor a nő másnap érte jött, a Faludy Ferenc utcai lakásban már a szombathelyi detektívek várták, de mivel papírjai rendben voltak, szabadon bocsátották.

Bauer Ilona ekkor visszautazott Letenyére, hogy tervét maga hajtsa végre, a járásbíró-t azonban nem találta a hivatalában, ezért a lakása közelében várakozott rá. Miután a bíró értesült a gyanús előkészületekről a csendőrség segítségét kérte, akik a nőt megmotoszták, és mivel a táskájában két töltött revolver is volt, hatósági őrizetbe vették, és személyazonosságát bizonyítandó a letenyei kávéházban időző bíró-hoz vitték. Szembesítés közben kalandfilmekbe illő jelenet játszódott le, ugyanis a gyanúsított előrántott egy ruhájában elrejtett harmadik fegyvert, de az, a kiszemelt áldozat nagy szerencséjére, csütörtököt mondott.⁶

Ha az eseményeket egy színdarab dramaturgiájaként szemlélnénk, akkor egy alig fél évvel korábban kezdődött melodráma utolsó előtti felvonásának szemlélői lennénk. Az történéseket így lehet összefoglalni.

Tislér József szombathelyi banktisztviselő nem egészen hat hónappal korábban ismerkedett meg hősnőnkkel és a barátságukból szerelem lett. Tislér rövidesen eljegyezte Bauer Ilonát és ki is tűzték az nász idejét, október elején akartak egybekelni. Az esküvőt azonban megakadályozta a pletyka. Farkas László Letenyére helyezett járásbíró még szombathelyi jurátus korában udvarolt a leánynak, és románcuk történeteivel baráti társaságokban dicsekedett. Ezek a történetek azután a vőlegény fülébe is eljutottak. Tislér emiatt elhidegült Ilonától, és a szombathelyi társaság már kész tényként kezelte, hogy „a parti visszament”. Azt is rebesgették, hogy Bauer Ilona megfenyegette a rossz híreket terjesztő járásbíró, valamint egy telekkönyvi alkalmazottat, vőlegénye pletykákat terjesztő kollégáját, akiknek megígérte, hogy „karácsonyig elemésztí őket”. A kivégzendők listáján, a rossz nyelvek szerint, első helyen a járásbíró, majd a telekkönyves, végül a család vőlegény szerepelt, és az eseményekből látható, hogy Bauer Ilona a dolgot komolyan gondolta.⁷

De nem így történt. Bauer Ilona drámája szenzáció lett, amellyel, mint láttuk, az ország korabeli újságjai részletesen foglalkoztak. A tanulságokat a Pécsi Közlöny „Csarnok” című tárca rovatában Vásárhelyi Juliska – megkockáztatjuk – társadalom lélektani megközelítéssel, így foglalta össze:

„A pletyka, a nők rossz szokása, de a férfiak pletykája rendszerint veszedelmesebb és végzetesebb. A férfiak indiszkréciójáról sokat lehetne beszélni. Egy szál gyertyavilág mellett halálosan izgató mesét tudna mondani Bauer Ilona, a szombathelyi úri leány, aki a múlt héten, Budapesten, az Orient-szállóban öngyilkossá lett. Bauer Ilonának minden kétséget kizárólag a letenyei al-járásbíró indiszkréciója miatt kellett meghalnia. A fiatal úrilány főbüne abban nyilvánult meg, hogy a szombathelyi úri társaságot mellőzte, ignorálta.

A letenyei al-járásbíró úr régi baráti jogaira hivatkozott és kötelességének tartotta „baráti körben”, a vőlegény, Tislér József jelenlétében Bauer Ilonát leleplezni.

Hát ez csakugyan baráti kötelesség volt? Dehogy! Inkább egy nagyon banális, durva bosszú, mert Bauer Ilona esetleg al-járásbíró úr közeledését visszautasította? Mert szerelmi vallomása nem talált meghallgatásra? Ki tudná beigazolni, hogy az al-járásbíró szavai igazak, vádjai valók voltak. Senki. Talán a törvényszéki orvosok?

Bauer Ilona már néma, fehér, csöndes halott. Ha élne, még öt vonnák felelősségre előre megfontolt szándékos emberölési kísérlet elkövetéséért. De az al-járásbíró urat nem vonja felelősségre a törvény. Pedig ő az igazi gyilkos. Szegény Bauer Ilona, ha önkezevel nem oltja ki az életét, úgy is halott lett volna.

Szomorú, erkölcsi halott. A társadalom szerencsétlen halottja. És ezt az al-járásbíró úrnak köszönhetné. A vőlegénye, Tislér József bankhivatalnok nagyon gyenge legény lehet a talpán. Nem volt bátorsága a szombathelyi úri társasággal szembe szállani. Félt önmagától, hogy később megbánná, amit tenni akart, amire talán egy pillanatig gondolt. Otthagyta Bauer Ilonát, ezt a finom lelkű, értékes egyéniséget. Mert Bauer Ilona egyéniség volt feltétlenül. Nem is harmonizált volna ő Tislér Józseffel, mert ennek a fiatalúrnak nem hiszem, hogy lett volna bátorsága a maga igazáért

browningot kezébe venni. Ezért nem mert a szombathelyi „társadalommal” szembe szállani. Felbontotta az eljegyzését Bauer Ilonával annak dacára, hogy szerette. Nem magának akart feleséget, hanem a társaságnak. A hiúsága nagyobb volt, mint a szerelme. De ez mind menthető körülmény, mert a mi társadalmunk férfiainak és asszonyainak a gondolkodásmódja még mindig nem a megbocsájtás és főleg nem a megértés a fundamentuma.

Az al-járásbíró annyira kvalifikálatlanul viselkedett, hogy róla tulajdonképp nem is érdemes beszélni. De arra igazán kíváncsi lennék, hogy az eljövendő hópárás téli éjszakák melódiáiban nem hallja-e majd Bauer Ilona feltörő hangját? Bár az ilyen társadalmi, erkölcsös típuson már semmi se segít, – hisz ők társadalmilag erkölcsösek.”⁸

Az érzelmi dráma utóéletéhez tartozik, hogy Bauer Ilona fivére rágalmazás miatt följelentést tett Farkas László járásbíró ellen, aki „húgát a sírba kergette”.⁹ Farkas járásbírórt hamarosan Kapuvárra helyezték, 1913-ban pedig Münchenben Tóky Lajos cigányprímás unokahúgát vette feleségül.¹⁰

Tislér József, az egykori vőlegény még gyorsabban vigasztalódott, mert volt menyasszonya öngyilkossága után nem egész két hónappal már sajtóhír szólt új eljegyzéséről.¹¹

Késői olvasóként nem könnyű beleélni magunkat a kudarc, az érzelmi túlfűtöttség, a kiúttalanság pokoli útvesztőibe került emberek lelki világába. Hogy mi játszódhat le egy öngyilkosság gondolatáig eljutó érzékeny lélekben, azt talán Karinthy Frigyesnek sikerült legjobban megfogalmaznia „Szerelmi öngyilkosság” című versében:

Dobokkal és zuhogó zászlókkal
Temessetek el: katona voltam.
Ifjú hajam ázik a vérben –
Fekszem dacosan és kiraboltan.

Lélekkal, kit viadalba küldtél
Hadúr: – hadakoztam imetten –
De jöttek rám orvul, testtel és hússal:
Lélek voltam, verekedtem.

Hússal fojtottak, testtel gyömösöltek
Szememre térdeltek, összetiptartak –
Gyilkosom kemény, nevető száját
Borzongva láttam még lenni bíbornak.

Didergő lelkem nem bírta tovább,
Torkomba szorult bele holtan –
Lukat törtem a fejemen át
Benyúltam érte és kiraboltam.

JEGYZETEK

- 1 Gerő Manó: A lelki tényezők tusája. = Somogyvármegye (továbbiakban: Svm), 1912. febr. 18. 1-2. p.
- 2 A költő öngyilkossá lett. = Friss Ujság (továbbiakban: FU), 1911. okt. 10. 1-2. p.
- 3 Az Orient szálló öngyilkosa. = Világ, 1911. okt. 14. 9. p.
- 4 [Fénykép]. = A Nap, 1911. okt. 12. 8. p.
- 5 Felismerték az öngyilkos költőnőt. = FU, 1911. okt. 14. 5. p.
- 6 A járásbíró merénylete. = Vas megyei Napló (továbbiakban: VN), 1911. szept. 23. 1. p.
- 7 Gyilkos merénylet egy járásbíró ellen. = VN, 1911. szept. 26. 1-2. p.
- 8 Vásárhelyi Juliska: „Indiszkreció”. = Pécsi Közlöny, 1911. okt. 22. 5-6. p.
- 9 Kísért a fátyolos hölgy szelleme. = Svm, 1912. nov. 3. 5. p.
- 10 Cigánylányból járásbíróné. = Világ, 1913. aug. 17. 17. p.
- 11 Házasság. = Pesti Hírlap, 1912. jan. 3. 14. p.